

มโนธรรมคนเรื่องมนุษย์ในปรัชญาเก่าสมัยแรก

นาย ชาญวิทย์ บัณฑิตเสาวภาคย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-772-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012572

I 10294b24

THE EARLY TAOIST CONCEPT OF MAN

MR. CHANWIT BUNDITSAUWAPAK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy
Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-772-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มโนธรรมในเรื่องมนุษย์ในปรัชญาคำสมัยแรก

โดย

นาย ชาตวิทย์ มัณฑิกเสาวภาคย์

ภาควิชา

ปรัชญา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกกวิสิษฐ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้มโนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปรัชญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปรีชา ช่างขวัญยืน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกกวิสิษฐ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร น.รังษี)

หัวข้อวิทยานิพนธ์
ชื่อนิสิต
อาจารย์ที่ปรึกษา
ภาควิชา
ปีการศึกษา

มโนธรรมในเรื่องมนุษย์ในปรัชญาเต๋าสมัยแรก
นาย ชาญวิทย์ บัณฑิตเสาวภาคย์
รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกกวิสิษฐ์
ปรัชญา
2529

บทคัดย่อ

แก่นคำสอนของปรัชญาเต๋าสมัยแรกมีจุดมุ่งถึงอยู่ที่เรื่องของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมองมนุษย์ว่าเป็นผู้ที่มีปัญหาและจำเป็นต้องแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเหล่านั้น ปรัชญาเต๋าสมัยแรกได้ชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาของมนุษย์ และพยายามที่จะสืบค้นให้พบว่าข้อเท็จจริงที่เป็นปัญหาของมนุษย์เหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไร ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้แสวงหาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหามนุษย์ได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษามโนธรรมในเรื่องมนุษย์ในปรัชญาเต๋าสมัยแรก เราได้ทราบว่าปัญหาทางค่านิยมของมนุษย์เป็นต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหาทั้งหมด ปัญหาทางค่านิยมเกิดจากความไม่เข้าใจความเป็นจริงเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับความ เป็นจริงเกี่ยวกับจักรวาล จึงทำให้มนุษย์สนองตอบต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไม่ถูกต้อง

ปรัชญาเต๋าสมัยแรกได้นำเสนอธรรมะเกี่ยวกับจักรวาลและมนุษย์ในระนาบของอภิปรัชญา โดยได้อธิบายถึงสภาพสูงสุดที่เรียกว่า "เต๋า" เต๋า คือสภาวะอันลึกลับที่ปราศจากพลังของเจตนารมณ์ เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะอธิบายให้เข้าใจได้ด้วยคำพูด คำวางอยู่อย่างเป็นอมตะ เป็นทั้งบ่อเกิดของจักรวาล และเป็นกฎธรรมชาติสูงสุดที่ควบคุมความเป็นไปของจักรวาล

สรรพสิ่งในจักรวาลเป็นปรากฏการณ์ที่คลี่คลายตัวออกมาเองจากเค้า
 ความเป็นไปของสรรพสิ่งตกอยู่ภายใต้กฎแห่งความเปลี่ยนแปลงอย่าง ไม่อาจหลีกเลี่ยง
 ได้ การเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือกระบวนการในการคลี่คลายตัวเองของเค้า จากจุดเริ่ม
 ต้นที่มาจากเค้า สรรพสิ่งดำเนินต่อไปจนถึงจุดหนึ่งก็ต้องทวนกลับคืนมาสู่จุดเริ่มต้น
 ดังนั้น สรรพสิ่งในจักรวาลจึงมีที่มาจากแหล่งกำเนิดเดียวกันและต้องทวนคืนไปสู่จุด
 เริ่มต้นเดียวกัน ทั้งหมดนี้คือความเป็นไปที่ต้องเป็นเช่นนั้นเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับข้อ
 คัดลึนว่าควรหรือไม่ควร ดีหรือไม่ดี หรือข้อคัดลึนอื่นใดซึ่งล้วนแต่เป็นทรรคนะแบบ
 อภิวินัยของมนุษย์ โดยที่เค้าเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการคัดลึนค่า มนุษย์ในฐานะที่เป็นเพียง
 ส่วนหนึ่งในจักรวาลก็เป็นสิ่งที่อยู่เหนือการคัดลึนค่าด้วย

ปัญหาของมนุษย์เกิดจากการรับรู้ที่บิดเบี้ยวไม่ตรงตามความเป็นจริง ยึดมั่น
 ถือนั่นว่ามี " ตัวตน " ของตนเป็นผู้รับรู้และกระทำสิ่งต่าง ๆ มีการคัดลึน " ค่า "
 ของสิ่งต่าง ๆ ตามอำเภอใจ ดังนั้นจึงพยายามกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อตอบสนอง
 ความพึงพอใจของตน ทั้งหมดนี้ย่อมก่อให้เกิดผลร้ายทั้งในด้านส่วนตัวและในด้านความ
 สัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์ ในด้านส่วนตัวนั้นก่อให้เกิดความปรารถนาที่เจือไว้ด้วยความกลัว
 ที่จะไม่ไ้สมปรารถนา หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นความไม่มั่นคงในตนเอง ส่วนใน
 ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์นั้นก่อให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันด้วยความทะยาน
 ออยาก ซึ่งในที่สุดแล้วย่อมนำมาซึ่งข้อขัดแย้งและการประทุษร้ายต่อกัน

ปรัชญาเก่าสมัยแรกได้เสนอภาพมนุษย์ในอุดมคติซึ่งเห็นสวนกระแสทางของ
 ปุณฺชน " มนุษย์ที่แท้ " คือผู้ที่เข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างตามความเป็นจริง ไม่เจือด้วย
 ทรรคนะแบบอภิวินัย และพ้นไปจากการยึดมั่นถือนั่นใน " ตัวตน " นี้คือวิถีชีวิต
 ทางจิตวิญญาณอันสุขสงบและเป็นที่สุดแห่งทุกข์

Thesis Title   The Early Taoist Concept of Man
Name   Mr. Chanwit Bunditsauwapak
Thesis Advisor   Associate Professor Vichitr Kerdvisit
Department   Philosophy
Academic Year   1986

ABSTRACT

The essence of Early Taoism puts great emphasis on the question of man. He is conceived to be a being of problems and therefore the needs to find answers to those problems are greatly felt. Early Taoism examines and isolates the causes and conditions of human problems so that appropriate measures to solve them can be materialized.

This study on the conception of man in Early Taoism indicates that man's spiritual problems are the true causes of all other problems. These spiritual problems originate from a lack of understanding of the facts of life, that is, life itself shares an intimate and interdependent relationship with processes of the universe. Out of this ignorance, man responds in an unhealthy way towards his environs.

Early Taoism presents the conception of man and the universe in a metaphysical dimension. It ascribes the Ultimate as the " Tao " which is a mysterious force without will and unexplainable in words. It exists in eternity, serves as the basis of the universe and functions as the ultimate natural law which runs the universe.

Things in the universe originate from the Tao and operate under a law of inevitable change which itself is an expression of the Tao. Myriad things which originate from the Tao will, ultimately, return to its origin. Thus, all things in the universe come from and return to the same origin. This is a spontaneous process wherein any value judgements become irrelevant. All other distinctions are also subjective and man-made. As the Tao is beyond any value judgements, man, being but a small part of the universe, is also thus.

Man's problems originate from a misperception of the afore-mentioned state of reality. Man is attached to a concept of " self " who is a perceiving subject and does things from various arbitrary value judgements. He tries hard to do everything to serve his own selfish needs which only result in mishappenings for himself and towards his fellow beings. Privately he becomes insecure, socially, he is fiercely competitive and ambitious.

The results are never-ending conflicts and mutual destruction among men.

Early Taoism offers a picture of the ideal man who walks against the stream of ordinary man.

A " true man " understands everything as it is without biased subjectivism. He is beyond the attachment to a concept of " self ". His life marks the end of all sufferings and is full of bliss and peace.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกศวิสิษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. สุวรรณภา สถาอานันท์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย
ครั้งนี้ด้วยความใส่ใจมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ปรีชา ช้างขวัญยืน ประธานกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ฃ รังมี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ที่ได้ตรวจแก้และให้คำแนะนำในการแก้ไขงานวิจัยนี้ และขอขอบคุณ อาจารย์ มาลี
ธรรมลิขิตกุล รองศาสตราจารย์ สุรางค์รัตน์ วศินารมณฺ์ ตลอดจนทุก ๆ ท่าน ที่มี
ส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 จุดมุ่งหมายในการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	3
2 ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาปรัชญาเต๋าสมัยแรก	5
2.1 ภูมิหลังปรัชญาเต๋า	5
2.2 เท๋าจื่อและจวงจื่อ	11
2.2.1 เท๋าจื่อ	12
2.2.2 จวงจื่อ	14
2.3 เท๋า เท๋อ จิง และงานนิพนธ์จวงจื่อ	16
2.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับ เท๋า เท๋อ จิง	16
2.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับงานนิพนธ์จวงจื่อ	23
2.3.3 ข้อเปรียบเทียบระหว่าง เท๋า เท๋อ จิง และงานนิพนธ์จวงจื่อ	27

3	ปัญหาของมนุษย์	32
3.1	ปัญหาของมนุษย์ในสังคมเงินยุคปลาย ราชวงศ์โจว	33
3.1.1	สภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์	33
3.1.2	ปรัชญาเต๋าสมัยแรกกับปัญหาสังคม ร่วมสมัย	38
3.2	ปัญหาสากลของมนุษย์	49
3.2.1	การสำรวจปัญหาสากลของมนุษย์	50
3.2.2	ปรัชญาเต๋าสมัยแรกกับปัญหาสากลของมนุษย์	58
4	เต๋า จักรวาล และมนุษย์	65
4.1	มโนธรรมดั้งเดิมเกี่ยวกับเต๋า	66
4.1.1	ความหมายคามรากศัพท์	66
4.1.2	ความหมายดั้งเดิมเกี่ยวกับเต๋า	66
4.2	มโนธรรมเรื่องเต๋ายในปรัชญาเต๋าสมัยแรก	70
4.2.1	ความสำคัญของมโนธรรมเรื่องเต๋า	70
4.2.2	ความหมายของเต๋า	72
4.3	เต๋ากับจักรวาลและมนุษย์	82
4.3.1	กำเนิดจักรวาล	82
4.3.2	กำเนิดชีวิตและมนุษย์	83
4.3.3	ฐานะของมนุษย์ในจักรวาล	84
4.4	ธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์	86
4.4.1	สภาวะที่พ้นจากคำสัมพัทธ์.....	87
4.4.2	สภาวะที่ปราศจากตัวตน	89
4.5	สาเหตุแห่งปัญหาของมนุษย์	92

บทที่	หน้า
5 บุคคลในอุคหมคคิและมรรควิธีแห่งเต๋า	96
5.1 บุคคลในอุคหมคคิ	96
5.2 มรรควิธีแห่งเต๋า	105
6 สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ	109
เอกสารอ้างอิง	119
ประวัติผู้เขียน	123

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย